

PAPER DETAILS

TITLE: Vesayet Rejimi

AUTHORS: Nermin ABADAN

PAGES: 0-0

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/37898>

VESAYET REJİMİ

Yazan: Ne

İdare H

GİRİŞ :

San Fransisco'da kabul edilen Birleşmiş Milletler bölümü muhtar olmıyan ülkeler hakkında etraflı hükümdir. 73 cü maddeye göre «Halkının kendi kendini tamamdır olmadığı ülkeleri idare etmekle sorumlu veya bu soru leşmiş Milletler üyeleri bu ahalinin işbu anlaşma ile ku barış ve güvenlik sistemi çerçevesi içersinde, refahını sa ödev olarak benimsemektedirler.» Birleşmiş Milletlere y liyet sahası 10 cu bölümde tafsilâtile belirtilen milletlere ile kesin olarak çizilmiş bulunmaktadır.

Birinci Dünya Harbinden sonra tesis edilmiş olan n devamı sayılan bu vesayet sisteminin gayesi kısaca 15 m ırk, din ve millete mensub insanı «self - government» idare edebilecek bir duruma gelmeğe hazırlamaktır. Ne y yet altında bulunan ülkelerin çoğu - vaktile A mandasına sine olarak - henüz istiklâllerine kavuşmaktan çok uzak nuyorlar. Eskiden beri sömürgeci sıfatile denizaşırı me mekte ihtisas kesp etmiş bulunan büyük devletler ise ta sebebler dolayısile ihtisasa dayanan himâye, manda vey manla tahdit edilmesine bir türlü yanaşmıyorlar. Him muayyen olarak tesbit edilince de onu ilânihaye uzatmak vetlidir. Nitekim son beş yılın tecrübeleri göstermiştir

lanmıştır. Samoa'lılar Rousseau'nun tâbiri ile atalarının «tabiî hale» avdet etmek istediklerini açıkça ifade etmişlerdir. E w e 'ler ise birliklerini gerçekleştirmek için duşunmuşlardır. Bu milletler ne zamana kadar pasif veya kooperatif bir duruma geçeceklerdir? Yeni siyasî ihtirasları onları nerelere sürüklüyor? Bu kavuşunca eski kabile sistemine dönecekler mi? Siyasî ve sosyal değişimde olgunlaştırıldığı takdirde modern ideolojilerden hangisi onlara meyil duymaları da fazlasile mümkündür.

İşte bu eski ve yeni fikir cereyanlarının ortasında Birleşmiş Milletler kilâtı, milletlerarası nizamı kurmak ve idame etmek, gâmiye gidermek ve her şeyden önce fakirlik, hastalık, cehalet, nefret ve farklı muamelelere çare bulup, istikrar kurmakla meşgul maktadır.

Görülüyor ki rasyonel düşüncenin bir çırpıda haşır neşir dâvalar gerçek halde sayısız pürüzlerle yüklüdür. Kalın bir sistemde olduğu gibi vesayet rejimi de ebedî hukuk kurmakla mümkün olmaktan çok uzaktır. İkinci dünya harbinden sonra E w e 'nin bir yandan şiddetli sömürgecilik aleyhtarı bir ahlâk siyaseti yürütmesi, diğer yandan işgal ettiği Pasifik adalarını stratejik bir siyasile elden çıkarmak istememesi, nihayet Sovyetlerin tutumları, siyoncu politikaları ve arab âlemini saran istiklâl hummaları, bu müessir faktörlerden birkaçıdır. Böylece vesayat sistemi liberalizm, milletlerarası güvenlik ve kamufle edilen emperyal cereyanları ortasında bir tâviz olarak dünyaya gelmiştir.

Vesayet sisteminin bugünkü mahiyeti ile işleyiş tarzını anlamak için bu sistemin öncüsü sayılan **manda usulü**

bu teklif şiddetli bir muhalefetle karşılaştı. Neticede Osmanlı imparatorluğu ile Almanyadan ayrılan ülkeler

Manda, hukukî vekâlet değil, bir nevi himâye kol mânasına gelmektedir. Mandater devlet ise bir âmme fedir. Manda altında bulunan devlet ise sömürülmiyece edilecektir.

Manda altında bulunan yerler üç kısma ayrılmış mandaları denildi. A mandasına millî şuuru teşekkül et leketlere uygulandı. Bunlar dahilî muhtariyet ve tem hibtî. Suriye, İrak, Lübnan, gibi. Manda bu devletlerde

B mandası daha az gelişmiş kavimlere tatbik edildi kin olan bu sistemde mandater devlet idare vazifesini Merkezî Afrika, Kamerun, Togo, Tanganyika, Urundi,

C mandasının fiilî mânası kolonial bir ilhaktı. Pral er mandater devletlerin arazisine dahil oldukları hald lerini muhafaza edeceklerdi. Bu mandanın A ve B den letin sözü geçen ülke ile diğer devletler arasında bir tic me mecburiyetinde olmamasıdır. Bu tip mandaya dahil man müstemlekeleriydi.

Manda rejiminin en mühim özeelliği hiç bir otorite ettiğini iddia etmemesidir.

SCELLE'e göre Cemyeti Akvam, onun namına ha devletden, manda altındaki devletin hâkimiyetini devr di. Ancak böyle bir iddia aslâ ortaya atılmadı. Aksine ilgili süje devletlerin Condominium'u devam ettiği iddi

ta sarahat olmadığından galib devletler kendi aralarının
leri paylaşmışlardır.

Sömürgecilik ve milletlerarası vesayetin nihâi ga
kisi ve milletlerin hürriyetlerine kavuşması idi. Bu g
önce her türlü yetki ve kontrol imkânlarına sahip mil
tın kurulması ile ulaşılabilir. Böyle bir teşkilâta mü
birlikte ilgili ülkeler halkının temsilcileri de iştirâk et
kullanılan metodlar ve mukteseb haklara dokunulman
Acaba vesayet sistemi bu icablara uyuyor mu? (2).

II — Vesayet sistemi - Trusteeship :

Milletlerarası vesayet sistemi, manda usulünün d
şey değildir. Adın değiştirilmesine başlıca sebep mand
tiji kalmamış olmasıdır.

Birleşmiş Milletler antlaşmasının 76 maddeye gö
öz gayeleri şunlardır :

- a) Milletlerarası barış ve güvenliği kuvvetlendirm
- b) Vesayet altındaki ülkeler halkının siyasî ekono
mesini ve eğitim gelişmesini kolaylaştırmak.
- c) Irk, cins, din veya dil farkı gözetmeksizin herl
ve ana hürriyetlerine saygı gösterilmesini teşv
milletlerinin birbirlerine bağlı oldukları duygus
- d) Sosyal, ekonomik ve ticarî alanda bütün teşkil
larına eşit muamele yapılmasını sağlamak. (3).

A — Vesayet rejiminin hukukî mahiyeti :

kendilerini idare kabiliyetine veya bağımsızlığa doğru kolaylaştırmak» gerektiğini tasrih etmektedir. Ayrıca eşit muamele yapılmasına âmirdir. Ancak bu noktada hayonlar istisna edilmiştir. Mes. Fas'ta Amerikalılara tanınan gibi.

Vesayet sistemi umumî bir rejim sayılamaz. Bu sistemlekelere tatbik edilmek üzere hazırlanmıştır ve iki kısıp etmektedir: normal vesayet rejimin uygulanacağı ülkeler me haiz üsler.

Birinci kategoriye dahil olanlar genel kurul ile vesayetlidir, ikinciler ise doğrudan doğruya Güvenlik konseyine

B — Vasi devletlerin inhası :

Hangi kategoriye dahil olursa olsun, vesayet altındaki bir devletin kimin tarafından idare edileceği meselesi Birleşmiş Milletler organı tarafından tesbit edilmemektedir. Gayrî hukukî bir nokta tıpkı vaktile Milletler Cemiyetinde olduğu gibi vesayet başlı zaafını teşkil etmektedir. (4).

Birleşmiş Milletler antlaşması bu rejimin üye devletlerin vesayetini tasrih etmekle iktifa etmektedir. (Mad. 78)

Böylece vesayet rejimine tâbi tutulacak her ülke idare kümlelerinin tesbiti, gerek bunların tâdil ve tasdiki işi ilgilendiren da yapılacak ve bu husustaki anlaşmalar Birleşmiş Milletler kurulu tarafından tasdik edilecektir.

Şu halde münferit anlaşmalar doğrudan doğruya ilgili vesayet altına girecek topluluklar arasında akteilmektedir.

Görülüyor ki Birleşmiş Milletler antlaşmasında kullanılan siyasî spekülasyonlara yol açmağa müsaittir.

Anlaşma hususundaki teklif hakkı yukarda da tek ancak müstemleke idare etmek hususunda ihtisası bilene tiyaz olarak tanınmıştır. Sovyetler bu hakkın aynı zarf halkına teşmilini istediler. Fakat bu teklifleri kabul edilmez. Milletler hukuku bilgini SCELLE'e göre bu yoldan müstemleke mukteseb hakları himâye edilmek istenmiştir.

Birleşmiş Milletler antlaşmasına göre vesayet rejimi brik edilecektir :

- a) Halen manda altında bulunan ülkeler.
- b) İkinci dünya harbi neticesinde düşman devletler tarafından işgal edilen ülkeler.
- c) İdarelerinden sorumlu devletlerce isteyerek bu rejime giren ülkeler.

Bu sıraya göre manda usulü vesayet rejimine yerleştirilmiştir. Milletler Cemiyetine ait her şeyin Birleşmiş Milletler içi gibi manda usulü de şimdi vesayet rejim adını almaktadır.

b fıkrasında sözü geçen ülkelerle İtalya'dan ve Japonya'dan memleketler kastedilmektedir. Üçüncü olarak gösterilen müstemleke sahibi devletlerin idaresi altındaki topraklar istedikleri arzu ederlerse, sömürgelerinden bazılarını daha fazla hak ve hürriyetlik bahşetmek için onları vesayet rejimine tâbi tutabilirler.

Vesayet anlaşması idareyi üzerine alacak makamı

şu sözlerle açıklamaktadır: «Bu maksatla Güvenlik meclisi taahhütler yerine getirmek ve mahallî müdafaayı ve ülkenin muhafazasını sağlamak için işbu ülkeden gönüllü birlikler yardım temin edilebilir.»

Stratejik üssler bahsinde vesayet anlaşmasına katılan daha geniş yetkiler tanınmaktadır. Nitekim 82 ci madde anlaşmasının tatbik edildiği vesayet altındaki ülkenin tamamına şâmil bir veya birkaç stratejik bölgeyi işbu anlaşma kapsamaktadır. Böylece âkit devletler bir bölgenin tamamını stratejik bölge olarak vasıflandırabilirler. Bu takdirde sınırları Güvenlik Meclisine bağlanır, ancak bu bölgedeki sosyal mahiyette, eğitime müteallik görevlerin ifası vesayet dımı ile gerçekleştirilir. (Mad. 83, F. 3)

D — Kontrol :

Stratejik üsslere tatbik edilen olağanüstü sistem halinde idare edilen ülkeler genel kurul ve onun yardımcı meclisi tarafından idare ve kontrol edilmektedirler.

Milletler Cemiyeti manda komisyonu yerine geçen kuruluş ve zihniyet bakımından hayli farklı bir teşekküldür.

Vesayet meclisi üyeleri şu devletlerden tereküp eder:

- a) Vesayet altındaki ülkenin idaresiyle görevlendirilenler
- b) Güvenlik konseyinin süreli üyelerinden yâni vesayet altında ülke idare etmiyen devletler

reviendirilmiş makamların raporlarını incelemek; vesayetlerin istidalarını tetkik (ancak bu tetkik sırasında silcisinin bulunması şarttır): vesayetle idare edilen ülkelerin sosyal ve kültürel durumlarını ilgilendiren son cetvel hayet **yenilik** olarak vesayet altındaki ülkelerde muayeneler tertib etmek. (Mad. 87)

Vesayet meclisinin kurulması :

Birleşmiş Milletler teşkilâtının kuruluş yılı olan 1945 maları henüz yapılmamış olduğundan, vesayet meclisi kurulmamıştır. Bu meclisin Birleşmiş Milletler Genel Kurulunun 1945 içindeki toplantısında kurulabilmesi için bir komisyon kurulmasına karar verildi. Yalnız Sovyet Rusya bu toplantıya katılmadı.

Vesayet meclisi o tarihte Amerikalı delegesinin başkanlığı altında toplanmıştı ve içtüzük ile çalışma usullerini tâyin etmiş ve Samoa'ya bir teftiş heyetinin gönderilmesi kararlaştırılmıştır.

Vesayet meclisinin vazifesini manda sistemine göre çalıştıran başlı faktör bu meclisin uhdesine en geri kalmış ülkelerin fakir, kaynakları dar, sosyal bakımdan iptidaî safhayatta ve yasî cehaletlerinden sıyrılmamış olan kürrenin bu umumi millî olgunluğa kavuşturmak vesayet meclisi için âdeti haline gelmiş gibi görünmektedir.

Atlantik kıyısından Çad gölüne kadar uzanmaktadır. Bu bölgeler tarafından işgal edilmişti. Birinci dünya harbini takiben, kısmen de Fransa'ya manda olarak tevdi edilmiş

1 — TANGANYİKA :

Eskiden Alman müstemlekesi olan bu memleket Me ile Hint Okyanusu arasında uzanmaktadır. Yüz alanı 3 fusu ise 1948 de yapılan sayıma göre 7.408.096 dır. Ta ile görevli olan devlet İngiltere'dir. Siyasî bakım temi hâkimdir. Yerlilerin memleket işlerine iştiraki, ist hallî idareler (Native Authorities) sayesinde olmaktadır. İngiliz tacını temsilen valiye aittir.

2 — RUANDA - URUNDİ :

Merkezî Afrika kesiminde dağlık bir arazi işgal ed alanı 54.177 kilometre kare, nüfusu da 1950 hesaplarına Keza Alman sömürgesi olan Ruanda - Urundi, vaktile kararı ile 31 Ağustos 1923 te Belçika mandası altına ko Aralık 1946 tarihli yeni bir kararla Belçika'nın vesayeti yasî bakımdan temsil edilmesi ve serbest seçimler gibi henüz gerçekleştirilmemiştir. Teşrii fonksiyon Belçika fonksiyonu da genel vali tarafından ifa edilmektedir. Ru önemli problemi Afrika'nın en kesif nüfusuna sahip olma rına uygun olarak farklı muamelele yapılmıyacağı 18 Ek çika Kongosuna ait kanunla temin edilmişse, de meske alkollü içkilerin satışı, silâh taşıma ve ceza sistemi bakım yazlar arasında bir tefrik gözetilmektedir.

3 — SOMALİ :

Kenya, Habeşistan ve İngiliz Somali'si ile çevrili

Birleşmiş Milletlerin genel kurul toplantısında bahis konulmuş, ticide İtalyan parlamentosunun en kısa bir müddet içerisinde telâfi edeceği İtalyan delegesi tarafından vaad edilmiştir.

Siyasî bakımdan Somali yakın istikbalde parlak bir gelecekte. Halen iki parti vardır. Bunlardan Somali Gençlik birliği, bir muhalefet organı vazifesini görmektedir. Bundan başkısı, dım eden istişari bir konseyle mahallî idareler mevcuttur. yük problemi halkını göçebelikten kurtarmaktır.

4 — İngiliz İdaresindeki KAMERUN :

Nigeria Cumhuriyeti, Çad gölü ve Atlantik Okyanusu ile sınırlanmış bulunan bu ülkenin mesahası 85.000 mil kare. nüfusuna göre 1.050.000 dir. Tanganyika'da olduğu gibi Kamerun bir müstemlekesi idi. Birinci dünya harbinden sonra bunları bir kavimlere mahsus B tipi manda idaresi tatbik edildi. Halen Kamerun tarafında idare edilmektedir. Siyasî bakımdan bu ülke, köktür. huriyetine benzer bir tarzda müesseseler kurmuştur.

5 — Fransız İdaresindeki KAMERUN :

Yüzalanı 432.000 kilometre kare olan bu ülke Hattıdır. Fransa'nın vesayeti altında bulunan Kamerun ve Kamerun "associé" sıfatile Fransız Birliğine dahildir. Dahilî Anayasası, bu ülkeyi vesayet anlaşmasını 4 cü maddesine göre idare etmektedir. uygun olarak idare etmektedir.

Kamerun'un sakinlerine Fransız Birliği vatandaşı

Vesayet Rejimi

Togo'nun yeni Anayasası 1951 de yürürlüğe girmiş göre siyasî ve teşrii yetkiler çoğunluğu Afrikalı olan mektedir. Vali bazı imtiyazlar muhafaza etmekle beraber sıkı bir işbirliği yapmak durumundadır. Bu Anayasa ş maktadır: a) Togo'nun Anayasası ile uyuşmayan herhan kümsüz sayılması :

- b) Vesayet rejiminden doğan mecburiyetlerin ihla valiye bazı yetkilerin tanınması;
- c) Vesayet altındaki ülke halkının Altınsahil parl edilmesi.

7 — Fransız idaresinde TOGO :

55.000 kilometre karelik bir yüzalanı ve 1 milyonu a ülke tıpkı Kamerun gibi Fransız Birliğine dahildir ve göre idare edilmektedir.

8 — BATI SAMOA :

Birkaç ada üzerinde onbine yakın nüfusu olan bu manlara aitti. Birinci dünya harbinden sonra C tipi man tulmuştu. Mandater devlet olarak da 17 Aralık 1920 de edilmişti. Aynı devlet bu defa 31 Aralık 1946 tarihli gen da vasi devlet olarak eski vazifesini idame etmek üzere s

Polinez ırkının en önemli temsilcileri sayılan Sam yaya kolaylıkla intibak etmişler. Çoğu yazma okuma bil

Samoalılar 1946 yılından beri mutlak bir muhtariy

60.820 mil kare doğrudan doğruya merkezî bir idareye
kare «idarenin tesiri altındadır». 2.610 mil kare kısmen
18.219 mil kare ise ancak kâşiflerin uğramış olduğu
tadır.

Yeni Gine halen Avustralya hükûmeti tarafından
Yeni Gine'yi idare etmekle görevli devlet, yâni Avustralya
sım ayında bu ülkeyi komşu Papua ile birlikte müstet
tutmağa karar vermiş ve kendini bu karara sevkeden
leşmiş Milletler genel kuruluna bildirmiştir. Ayrıca ge
toplantisına bu birliği hukukî olarak perçinleyecek ola
da sunmuştur.

Papua ile Yeni Gine'yi müşterek bir idare birliği
jim, bu konuda hazırlanan ve 1949 Martında Avustralya
parlamentosu tarafından kabul edilen bir kanunla m
Sözü geçen kanun Birleşmiş Milletler genel kurulunda
oldu ve Avustralya hükûmeti şiddetli tenkitlere uğradı
bir meclis yoktur, yargı hakkı tanınmamıştır, seçim sis
nilebilir ki fiilen bu ülke Avustralya tarafından ilhak

Birleşik Amerika'ya tâbi Pasifik Adalar :

Saipan, Palau, Truk, Marshall ves. adalar grubu o
jik öneme haiz olma sebeble Güvenlik konseyine bağ
Amerika vesayet meclisinin 24 Mart 1949 tarihli ve 46
bu adalar hakkında yıllık raporunu takdim etmiştir.

Vesayet meclisinin terekküp tarzı :

Vesayet meclisinin 8 ve 9 cu oturumu boyunca ter

Somali'yi idare etmekle görevli makam sıfatile İtalinin 8 ve 9 cu toplantılarında temsilci hazır bulunduran kurulan istişarî meclisin üyeleri Mısır, Kolombiya ve Rumunda temsil edilmişlerdir.

Vesayet meclisi bundan başka görülen lüzum üzere ve Sağlık büroları ile UNESCO temsilcilerini oturumla dâvet etmiştir.

Vesayet meclisinin 7 ci toplantısında başkan ve başkan yardımcısı olan Dominik Cumhuriyeti delegesi M. Henri Quez URGUEN ve delegesi M. Pierre RYCKMANS görevlerini ifa etmeğe devam etmektedir.

Vesayet meclisinin çalışma temposunu hızlandıran muayyen bölgelere gönderilen teftiş heyetlerinin hazırlanmış ve gönderilen dilekçelerdir. Bu iki kaynaktan gelen dilekçeler vesayet meclisi ile onun idare ettiği ülkelere iletilmek üzere betin canlılığını muhafaza etmeğe yaramıştır.

İdare edilen ülkelere gelen dilekçeler o ülkelere iletilmekle kalmayıp aynı zamanda bu yerlerdeki sakinlerin kullarını da açığa vurmaktadır.

BAYRAK ÇEKME :

Birleşmiş Milletler genel kurulunun 15 Kasım 1948 tarihinde vesayet usulü ile idare edilen ülkelere vasi devletin Birleşmiş Milletler bayrağının da çekilmesi hususunda bir kararın alınması. Sözü geçen ülkeler halkı Birleşmiş Milletler mefhumu ile bir cihetle verilen bu kararın tatbik edilmesinin güç olacağına. Buna rağmen teklif kabul edildi.

Vesayet meclisinin ilk faaliyet yıllarının bilânçosu :

Vesayet meclisi, Birleşmiş Milletler antlaşmasının otuzuncu sonbaharının ümit dolu atmosferinde faaliyete geçti. İsmiyle olmakla beraber temel ve gayeleri Milletler Cemiyeti ile benzer etmiş olan Daimî Manda Komisyonundan pek farklı sayılır.

Vesayet meclisi, murakabe vazifesini yaparken insan haklarının korunması ile bu ülke sakinlerinin istiklâl kavramıdır. Böylece geri kalmış milletlerin sistematik bir müdahale ve tecrübeli ve iyi niyetli bir devletin rehberliği altında maddi gelecekleri kanaatine ikinci bir tahakkuk şansı verilmiş oldu.

A — Vesayet meclisinin çalışma usulleri :

Vesayet meclisi bilhassa çalışma alanının daha önce kazanmış olan Manda Komisyonunun usulünde ayrılmamış rünmemiştir.

Bu itibarla genel kurula sunulan nihaî raporlar eski kurulların de idare ile görevli devlet tarafından muayyen zamanlarda soru cetveli ile verdiği şifahî izahata binaen hazırlanmaktadır.

Dilekçeler bahsinde daha geniş ve rasyonel bir yenilikle keci devletler dahi bu dilekçelerin tefsirinde geniş bir yer almışlardır. Bugünkü durumda mütalâa edilecek dilekçelerin karar verebilecek yegâne makam vesayet meclisinin kararıdır. boyunca dilekçelerin sayısı aşırı görünmüyordu, fakat zaman zaman âdeta bir istida akını başladı. Anlaşılan vesayetle idare halkı bu usulün nimetini daha geniş ölçüde idrak etmeye

lanılmıştır. Bunların en fazla göze batanı ihtisas ve tecrübelerine karşı duyulan şiddetli ihtiyaçtır. Birleşmiş Milletler meclisine iştirak eden üyelerden müstemleke problemlerini çözümlenmesi için ünsiyet peyda edilmesini şart koşmamıştır. Halen iş başlarında bulunanlardan hiç biri vaktile manda komisyonunda vazife almamıştır. Manda meclisinin bugünkü ikinci başkanı M. Pierre RYCKMANS'dir. Belçika Kongosunun eski umumî valisi sıfatıyla görev yapmıştır. Bu arasırfandan yegâne tecrübeli idareci olarak temayüz etmiştir. Manda meclisinin teftiş heyetleri çoğu defa ancak vasi devlet makamlarını denetlemek istediklerini görebilmişlerdir. En isabetli tahlil henüz yakın geçmişte Colonial veya Quasi - Colonial sistemlerin temsilcilerinin tarafından yapılmaktadır. Mes. delegeleri.

Daha ciddî olan bir engel Sovyetler Birliği delegelerinin sistematik bir şekilde tatbik edilen obstruction (köstekleme) meclisinin kabarık tutanakları her fırsat ve vesile ile obstruction'un izleriyle doludur.

Vesayet meclislerinin çalışmalarını yavaşlatan diğer engeller rekabetler olmadığı cesaret veren bir gerçektir. San Francisco'da Mandatlar Meclisine ferdî delegeler yerine millî temsil heyetleri iştirakine bahis olduğu zaman manda sistem taraftarları bu kararın rekabete organının objektif karakterinin kaybolacağı mülahazalarıyla karşı çıktılar. Bu endişeleri tahakkuk etmedi. Delegelerin hepsi birçok objektif ve meslekten yetişmiş bir mütehassıs gibi hareket etmişlerdir. Sömürgeci devletlerin çoğunluğu teşkilat ve idarede en müsbet ve hayırlı rolü küçük milletlerin isabetli tenkid ve

lenen alâkaya daha fazla hayatiyet vermek üzere Birleşik Devletler Kurulu 1949 Ekimde vesayetle idare edilen bütün ülkelerin bayrağının çekilmesini teklif etmiştir. İdare ile teklife şiddetle itiraz ettiler. Bu makamlar sözü geçen ülkelerin humunun dahi güç anlaşıldığını, bu yeni kararlar zihinleri karışıklık yaratılacağını belirtmekte gecikmediler. Kararlar onaylanarak kabul edildi. Halen ancak bazı vasi devletler bu kararı tatbik etmektedir.

C — Ekonomik temeller :

Vasi devletlerin muayyen fasılalarla yayınladıkları raporların dikkati çeken cihet bu ülkeler halkının derin ve âdetatı ihtiyaçlar listesidir. Gerçekten de vasi devletlerin her birinin başarabilmeleri için yerlilerin geçimlerini sağlayacak şartları öğrenmeleri gerekiyor. Bu yapılmadıkça bu geniş istihsaline yardımcı bir unsur olarak katılmalarına imkân yoktur.

Bu bakımdan en müsait durum Batı Afrika ülkeleridir. Buralarda Altınsahil ve kısmen Nigeria'da yerli bir yönetim sistemi altında ziraatin gelişimi süratle ilerlemektedir. Şilanan güçlüklerin başında yerli milliyetçiliğin sabırsızca eskiden beri yerleşmiş olan kültürel ve coğrafî hududları sınırlar gelmektedir. Bu sunî hududlar hakkında siyasi olarak daha etraflı bilgi verilecektir.

Doğu Afrika'da ekonomik durum daha kötüdür. Burada sayılan kuraklık ve toprak erosion'u burada en had de Afrika'da kültürel birliği gerçekleştirilmiş olan yegâne ülkelerden övey evlât muamelesi görmüştür. Belçika büyüklüğü

Vesayet altında bulunan her ülkenin kendine has problemleri vardır. Bu problemlerin kökleri bir yandan ihmal, diğersinden bir istismardan ileri gelmektedir. Bu münasebetle şu nokta üzerinde durulması gerekmektedir: bütün devletler bu işle doğrudan doğruya ilgilisun olmasın sorumluluklarını idrak etmiş bulunuyorlar. Arzuların gerçekleştirilmesi zülmesi bir hal çaresinin bulunmasına ve her devletin kendi çıkarı ve onurunun ifasına bağlıdır. Şunu kabul etmek lâzımdır ki her devletin doğru bir ekonomi inkişafının yolunu bulmuş değildir. Örneğin, edilmiş ziraat usullerinin Afrika'ya ithali bir zenci prolemlerine ne sebep olmuştur. Vesayet meclisi bu problemi derhal tartışmalar neticesinde İngilizler hattı hareketlerini malî ve idarî olarak izahat verememişlerdir.

Umumiyetle denilebilir ki vesayet meclisi iktisadî problemleri alâka ile takib etmektedir. Fakat bütün icraatı sual soruyor. Vesayet meclisinin ilk faaliyet yıllarında kendi çabalarıyla değerli tecrübeler edinmiş, buna karşılık idareci devletlerle hafazakâr bir siyaset gütmüştür. Bu noktada selefi manevralardan bir farkı yoktur. Vesayet meclisinin üyeleri vasi devletlerin siyasetlerini yerine getirmeyeceklerini biliyorlar. Bu sebeple her şeyi ince tetkiki ve tavsiyelerle mümkün mertebe problemlerin çözümüne çalışıyorlar. Bu problemlerin ne dereceye hakikat olduğunu ve ne gibi imkânlar mevcut olduğunu tahkik için vesayet meclisi üyeleri kileri kifayet etmemektedir.

Nitekim kimse vesayet altındaki ülkelerde ne miktarda fakirleşmiş olduğunu bilmemektedir. (8)

yet meclisi cismanî tedib usulünün birçok bölgelerde no tatbik edildiğini ortaya koymuştur.

Beyazlara tatbik edilmediği halde zencilere reva g sanî ve köhneleşmiş ceza müessesesinin hâlâ tatbik e vasi devletler bu sebepten dolayı şiddetli târiz ve tenk lardır. Vesayet meclisi başkan vekili M. RYCKMANS I hazayı serdetmiştir: Cismanî tedib usulüne başvurulma hapis cezası kalmaktadır. Oysa ki hapis, Afrika yerlileri cak veya utanılacak bir hal değil, bilâkis gıptaya değer telâkki edilmektedir. Böylece ceza hukukunun bir ana p faktörü ortadan kalkmaktadır. Bu rasyonel izahat sebe leri Ryckmans'ı cismanî tedib usulü taraftarlığı ile itham

Kırbaçlama usulünün kötülük ve iyilikleri hakkında nihaî bir kararın verilmesine müessir olmamışlardır. Bu leşmiş Milletlerin genel kurulu 1949 ekiminde cismanî divaş usulleri nnikaldırılmasını tavsiye etmiştir. Bu tekl ney Afrika itiraz etmişlerdir.

Gerçek halde beşik evlenmesi âdeti Kamerun'da y ananenin batı âlemindeki nişanlanmanın bir karşılığı s de gösteriyor ki vesayet meclisi üyeleri yerli âdet ve ta kında fazla bilgi sahibi olmadıkları için bazen yalnış ve maktadırlar.

E — Siyasî inkişaf imkânları :

Vesayet altında bulunan ülkelerin siyasî gelişim im lundukları cemiyet tipi ve ekonomi sisteminden müst

Kuvvetli geleneklere dayanan, küçük ve homojen sahip **Samoa**'da mahallî meclislerin merkezî bir hükûmetrilmesi teşebbüsü daha vesayet meclisi sahneye çıkmazda ce vermişti. Halen vasi bulunan Yeni Zelanda hükûmeti sarîh arzusu üzerine bu ilerlemeyi teşvik etmektedir. Favaffakiyetini temin eden belli başlı unsur mahallî şartlar ise olsa olsa **Nauru**'da mevcuttur.

Umumiyet itibarile idareci devletler şu iki şık arasınmak zorundadırlar: 1) Küçük sayıda bir yerliler zümres yetiştirip, onlara kendi idarî görüşlerini telkin ettikten sonra başınamı göndermek? 2) İngiliz mutavassıt sistemi tatbiki

Müteveffa Lord Lugard'ın inkişaf ettirmiş olduğu bu elân bütün batı Afrika sömürgelerine tatbik edilmektedir. Cud kabile sistemine dayanmaktadır. Bu usulün en büyük müesseseleri cebirle ortadan kaldırmamasıdır. Fakat bu meydandadır. Herşeyden evvel direkt hükûmet sistemi değildir, bundan başka idareci yerli zümresini halktan kalı veya Pasifik adalarında yaşayan yerlileri diğer i daha az hassas saymak hatalıdır. Onlar da ergeç şefleri temsil etmeyip bir yabancının âleti olduğunu keşfetmek birlikte şef etrafındaki sihirli otorite hâlesi de kaybolma

İngilizler umumiyetle vasıtalı idare prensibine sadı Fransızlar daha ileri giderek yerlilere modern bir idar aldıkları intibainı vermişlerdir. Fransız Colonial impa «Française» e inkilâb ettiren 1944 tarihli Brazzaville ko yerlilerin memleketin idaresinde daha fazla rol almaları alınmıştır. Bu karar vesayet meclisi tarafından da deste

ele aldıktan sonra müsterek bir Fransız - İngiliz komisyonun tetkikini onlara havale etmiştir.

Bu bölgelerin idaresile görevli devletlerin raporları Doğu Afrika'ya nisbetle muhtar bir idareye daha hazırlanmaktadır. Vesayet meclisinin karma komisyonu da sonuna doğru bizzat yerine gidip tetkikatda bulunmuştu. Hazırlanan rapor gayet etralı bilgi ihtiva etmektedir, fakat zayıftır. Bu sebeble E w e 'liler halkının mukkaderatı belirlanamamıştır.

Vesayet meclisinde zaman zaman çarpışan muhtelif fikirler ortada bir vakıa durmaktadır. Bu vakıa da şudur: henüz bir millet hal kabili tatbik siyasî bir hal çaresi bulunmamıştır. Yalnız cemiyet de yaşadığı müddetçe kendi işleri ile dünyanın ufkunda makul bir köprü kuramamaktadır, diğer yandan olan bağlarını kırıp geçmeden de o cemiyetden kopup ayrılmamın biricik hal çaresi ferdî ve cemiyet ölçüsünde eğitiminini yükseltilmesinde gizlidir.

Eğitim sahasında da o kadar yapılacak iş vardır ki eğitimin dahi acınacak bir halde olduğunu aksettirme köstekleyen bellibaşlı iki unsur - para ve eleman eksikliği eğitimin hangi dilde yapılacağı meselesidir. Vesayet meclisinde çok durmuştur. (11)

Fransızlar mümkün olan her yerde fransızca lisans kullanırlar. Diğer bölgelerde müstakar bir politika olmamakla beraber kullanılmaktadır. Hangi yol ihtiyar edilirse edilsin, bir ş

Yerli dilin kullanılması işi kolaylaştırmaktadır. V

tarda öğretmen yetişmesi gayesile 1952 de açılacak olan sitesi fikri ortaya atılmıştır. Teklif Birleşik Amerika, Me tarafından desteklenmesine rağmen tasvib edilmedi. B vasi devletlerin bu fikri prensib olarak beğenmelerine l itibarile erken bulmalarıdır.

Bu tarihten sonra müsbet hiç bir teşebbüs yapılm mevzuunda bariz bir isteksizlik göstermektedir. Onlar k lunan talebelerin yerli bir üniversiteye devam etmekte tercih ettiklerini bildirmişlerdir.

F — Millî ve beynelmilel menfaat çatışmaları :

Vasi devletlerin menfaatleriyle vesayet meclisinin ü yasî problem ve çatışmalar doğmaktadır. Bu problem ülkelerde yabancıların yerleşmesi, stratejik müdafaa m girift olan idarî birlikler meseleleri gelmektedir. Bütün rece girift bir manzara arz etmektedir.

Muhaceret — Yabancıların muhaceret bölgelerine henüz büyük bir önem taşımamaktadır. Son yılların en cereti Tanganyika'da oldu. Buraya Kenya ve Güney A kabarık sayıda Hintliler yerleşmişlerdir. Maamafih me meclisine aksettirilecek kadar geniş bir vüsat taşımama

Pasifik adalarındaki Paon muhacirlerin durumu, J suna maruz kalmaksızın, serî ve cezrî bir şekilde hal Amerika makamları bunların hepsini topluca gemilere larına iade etmişlerdir

İdarî Birlikler :

Vesayet meclisinin karşılaştığı en çetin siyasî problem vesayet altında bulunan bir bölge ile komşu müstemlece edilen idarî birlik dâvasıdır. Manda sisteminden tevarü hal tarzı bir çok mahzurlar ihtiva etmektedir. Bu problem bölgelerin müstakbel istiklâl dâvaları ile en sıkı şekilde

Bu problemin ana hatları açıktır. Eğer bu gibi idarî birimler verilmezse, tabiî sınırların sun'î sınırlardan kuvvetli olarak bir gelişime imkân kalmaz. Kamerun ve Togo ile Yeni Gine delillerini teşkil ederler. Buralarda idarî birlikler kurulmuş zeneli bir inkişaf sağlanmış bulunmaktadır.

Diğer taraftan böyle bir idarî birliğe müsaade edildiği takdirde altındaki bölge muayyen bir milletin kendi sömürgesi sisteminin tehlikesile karşılaşmaktadır.

Vesayet meclisi umumiyetle Avustralya'nın kendi Yeni Gine'ye halen tatbik ettiği bu gibi idarî birliklere maddi Avustralya hükûmetini her vesile ile muhtar bir bölge haline getirmektedir.

Aynı itirazlar Belçika'nın Ruanda - Urundi bölgesinde idare etmek isteğine karşı yapılmaktadır.

Bu itirazlar sadece vesayet meclisi tarafından değil, ilgili milletler ağızından da duyulmaktadır. Nitekim Etiler vaktile 1930 da Hilton Young projesi olarak, 1948 de de ilan edilen Doğu Afrika birliği projesi bilhassa yerlilerin şiddetle karşılaşmıştır.

N e t i c e :

Dahilî durum ne olursa olsun vesayet meclisi, vesayet gelerin hüviyet kaybına aslâ razı olmayacaktır.

Vesayet anlaşmaların hiç birinde - Somali hariç - mamış olmakla beraber istiklâl son ve nihaî hedef olan ülkünün milletlerin gönül ve zihinlerinden silinmemesi gelere Birleşmiş Milletlerin bayrağının çekilmesi, münferat muhafazası, muhtar hükûmetlerin kurulması ve mühim her vasi devletden mes'ul oldukları bölgeyi ne şekilde caklarına dair bir yıl içinde rapor vermelerini talepmiştir.

Görülüyor ki vesayet meclisi içinde bulunduğu bürmahdut selâhiyetlerine rağmen esas olarak benimsediği gerçekleştirme dâvasından aslâ feragat etmiş değildir ve geleni sarfetmektedir.

Hülâsa olarak diyebiliriz ki vesayet meclisi aslâ sâbâletli olmamıştır. Bununla beraber bir dünya topluluğun sözcüsü haline de gelememiştir. Vesayet meclisi bu gâsrîleştirilmesi gibi başarılması güç, teknik bir ödevyi vesayet meclisi bir eksperler organı değildir ve her bünyesinde ihtisas eksikliğini duymaktadır.

Görevleri ve gayeleri kâfi bir kesinlikle henüz ta bu milletlerarası müessesenin istikbali ve gayesine hizmetlerinin halline bağlıdır.